Az igehirdetés sajátos feladatai a szórványgyülekezetben.

(Szórványhomiletika.)

1. Legelőször azt kell ennél a kérdésnél megállapítani, hogy az Ige és az ígehírdetés nem változhat gyülekezetek, érdekek és viszonyok szerint. Az Ige egy, akárhol és akármilyen helyen prédikálják, mindíg úgyanazt mondja s nincs alávetve annak, hogy milyen ismeretkörű, érdeklődésű vagy gondolkozású emberek hallgatják. Az ígehírdetés is egy, vagyis nem alkalmazhatja a maga mondanivalóját az emberekhez, azok külső körülményeihez. A kérdés most az: vajjon a gyülekezet milyensége, meghatározottságai, nem határozzák-e meg mégis az ígehírdetést? Erre a felelet az, hogy igenis meghatározzák, de nem annak tartalmában, hanem abban a módban, ahogyan az ígehírdetés folyik. Nem lehet tehát tekintetbe nem venni azt a helyzetet, amelyben a gyülekezet van, azokat a sajátosságokat, amelyek abban a gyülekezetben az Ige hírdetését, hallgatását és befogadását meghatározzák. Ez a különbség azonban nem az Igében van, nem abban, amit az igehírdetéskor mondunk, hanem abban, ahogyan azt mondjuk. Míg tehát tartalmát tekintve nem beszélhetünk külön szórványprédikációról és szórványígehírdetésről, mert mindenütt Istennek úgyanazon megtartó Igéjét kell hírdetni, beszélhetünk ilyenről az ígehírdetés formáját, módját illetőleg. Sőt nemcsak beszélhetünk, hanem kell is beszélnünk, mert Isten azt akarja, hogy az ő ízenete minden lélekhez és minden gyülekezethez éppen abban a külső és belső helyzetben szóljon és jusson el, amelyben az a lélek vagy gyülekezet van.

Az ígehirdetésnek tehát két kérdése van a szórvány számára. Az egyik ez: mit izent Isten?, a másik: milyen körülmények között levő lelkeknek izeni azt. Mivel pedig az ígehírdetés mindig a bűnről és ítéletről, a kegyelemről és szabadulásról szól s mivel a mi jelen helyzetünket a bűn hatalma határozza meg, a szórványígehírdetésnek azt kell megmutatnia, hogy a bűn azon világában, amely világot a szórványban élő lelkeket körülvevő helyzet jellemez, hogyan szól és mit mond Isten az ő üdvözítő kegyelméről. A szórványígehírdetésben tehát óvakodni kell attól, hogy a szórványprédikáció sajátos jellegét másban, alacsonyrendű utalásokban, szentimentális frázisokban stb. keressük, hanem egyedül annak a reális meglátásában: milyen az a gyülekezet, amelynek itt az Igét hírdetni akarjuk.

2. A szórványprédikáció tartalmára vonatkozólag a következőket kell éppen ezért tekintetbe venni. Mivel a szórványban levők állandóan más felfogások és hitvallások különbségei között élnek, amelyek reájuk is hatnak s amellyel szemben csak öntudatos hittel tudnak védekezni, szükséges, hogy a prédikáció igyekezzék éppen a református hit legnagyobb és legjellemzőbb kérdéseit eléjük állítani. A gyülekezet tagjai, akik különféle hitrendszerek, irányok kereszttűzében élnek, azt várják, hogy kérdéseikre, amelyek ezen a téren felmerülnek s amelyek állandóan fennforognak, az ígehírdetés válaszoljon. Mi a mi tanításunk a megigazulás, a kegyelem, a jócselekedetek, a

búcsú, a bőjt stb. kérdéseiről? Van-e a református egyháznak olyan tanítása, ami eligazit s amihez alkalmazkodni kell? Ezért óvakodni kell attól, hogy a prédikáció a református hitet csak negációkban mutassa fel, mert a lelkek pozitiv hitre vágynak, amely őket megtarthatja s amelyre a más felfogásokkal szembeállítva, mint a sajátjára hivatkozhatnak.

Viszont éppen úgy óvakodni kell attól, hogy az ígehírdetés más felfogások cáfolata, vitatkozás, polemizálás legyen. A szórványlélek, amely a maga hitvallásában nem nyert megfelelő részletes tanítást, visszariad attól, ha a prédikációban vitatkozást hall. Hiányos előismeretei miatt inkább a keresztyén hit általános igazságaihoz kapcsolódik s szivesen hallja azt is, amiben a mi hitünk a többi egyház hitével megegyezik, szeretné látni, hogy ő sem sokkal más, mint a körülte levők. Ezért az ígehírdetésben ezekre az igazságokra is kell hivatkozni, sőt ezekből kell kiindulni, de nem állani meg itt, hanem rámutatni arra, hogyan érti ezeket a mi egyházunk. Nem theologiát, nem dogmatikai tételeket kell tehát hirdetni, hanem Isten kegyelmes evangéliumát s azt mutatni meg, hogyan szól ez az evangélium a mi egyházunk hitvallásában. A szórványprédikációnak még inkább, mint másutt, bizonyságtételnek kell lennie Isten őket hivó, hozzájuk is elküldő, őket is kereső ízenetéről.

Mivel a szórványlélek legjobban a közösséget nélkülözi, ezért az ígehírdetés nemcsak egy elmondott prédikáció, hanem tulajdonképpen minden prédikáció az anyaszentegyház nagy közösségének hozzájuk is szóló ízenete is. A prédikációban nem az a lelkész szól csak hozzájuk, hanem az a nagy testvéri közösség, amelyben, az anyaszentegyházban, ők is benne vannak, még ha nem is látják ennek nyilvánvaló jeleit s ha nem is érzik meg néha az egyház őket is hordozó szeretetét. Az, hogy az íge hallgatása közösséget teremt mindazok között, akik azt hallgatják, s csak ez teremt igazi közösséget, s hogy az anyaszentegyház tagjai között benső és mély testvéri viszonynak kell fennállania, ezt a szórványlélek érti meg legjobban, mert ő távol van ettől a közösségtől, pedig vágyik reá. Ezért a szórványígehírdetésnek meg kell éreztetnie, hogy abban hozzájuk Istennek a hivek nagy közösségében szóló igéje beszél. Fel kell használni az alkalmat, hogy ezt a közösségtudatot erősítsük, hogy ne érezzék az ígehírdetést egyéni vállalkozásnak, hanem az egész egyház munkájának, rá kell mutatni arra, amit Isten a multban tett az egyházzal és adott az egyháznak, Isten harcát és győzelmét a bűn felett a világ eddigi életében.

Tekintetbe kell venni, hogy a szórványgyülekezet tagjai az ígehirdetés elé egyéni életük kérdéseivel mennek. Ami a nagy gyülekezetekben, ahol több alkalom van az Igét hallgatni, egymásra jobban hatnak a gyülekezet tagjai, megoldódik, vagy nem is tűnik fel olyan súlyos kérdésnek, itt az egyedüllétben, idegen hitrendszerek hatása alatt súlyos és emésztő kérdéssé lehet; amellyel egyedül kell a léleknek küzdenie. Ezért az ígehírdetésnek úgy kell eljárni, hogy ismerje a kérdéseket, s ezekre a feleleteket ne általánosságban, hanem személyes feleletek gyanánt adja meg. Itt úgy lehet prédikálni, ha minden lelket és azoknak kérdéseit, a reájuk gyakorolt hatásokat ismerjük s azokra az Ige feleletét adjuk. Viszont éppen így sokszor fásult-

ság és közömbösség uralkodik a lelkekben, akkor is erre és ilyen nehézségek között kell Isten izenetét hírdetni.

3. Az ígehírdetés módjára nézve a következők fontosak. Egyik legfontosabb kérdés az ígehírdetés nyelve. A szórványgyülekezet tagjai, hiányos előismeretük, sokszor hiányos nyelvismereteik, de a más hitrendszerekkel való kapcsolatuk következtében is, a legközönségesebb vallási fogalmakat és elnevezéseket nehezen értik meg. Ilyen szavak, mint kegyelem, váltság, megigazulás, vagy ismeretlenek előttük, vagy pedig, ha a szó ismerős is, téves fogalmuk van annak jelentéséről. Ez arra figyelmeztet, hogy ezeket nem fogalmi meghatározások, hanem példák útján kell előttük megvilágosítani.

Ezért a szórványprédikációknál az illusztráció elsőrendő fontosságú. Képeket, hasonlatokat kell használni, amelyek megvilágítják, amit mondani akarunk, de úgy, hogy ezek a képek az Igét el ne homályositsák és ne pótolják. Különösen lehet és szükséges ilyen képekben megmutatni Istennek Krisztusban való szeretetét, Krisztust, mint személyes Megváltót, akihez a lélek legmélyebb ragaszkodásával lehet ragaszkodni és kapcsolódni.

Óvakodni kell attól, hogy a prédikáció tartalmatlan, nagyhangú frázisokból álljon, mert ezek itt még rosszabb hatást tesznek, mint másutt, nem lévén meg az az ünnepélyes környezet, amelyben az ilyen nagyhangú ígehírdetés bizonyos méltóságot tud jelenteni. A prédikáció nyelve legyen egyszerű, arra törekedve, hogy megértsék s ismerve azokat, akiknek ez szól. Óvakodni kell attól, hogy a prédikáció állandóan a szórványban lakók elhagyottságát, egyedüliségét, nyomoruságait tárgyalja, úgy kell hozzájuk szólni, mint akik benne vannak egy nagy közösségben, de óvakodni kell attól is, hogy személyeskedés, köznapi érdekű esetek és kérdések tárgyalása legyen, mert az ígehírdetésben nagy dolgokat akarnak kapni s nem apró utasitásokat.

Az ígehírdetés és pásztoráció viszonya itt különösen fontos. Azt mondhatjuk, hogy amíg a többi gyülekezetben inkább a pásztorációra épül fel az ígehírdetés, itt fordítva, az ígehírdetésnek kell a pásztorációra támaszkodnia. A prédikációhoz szükséges, hogy a lelkész ismerje a gyülekezet tagjait s azok kérdéseit, hogy feleletet tudjon adni kérdéseikre.

Az egész ígehírdetésnek fontos feladata az, hogy igazán evangéliumot, Isten megváltó kegyelméről szóló örömízenetet hírdessen, hogy a sötétségben ülő és egyedülvaló népet meggyőzze Isten közösségteremtő és másokkal és saját magával összekapcsoló nagy kegyelméről.

Magyary Vince,

Bereczky Sándor.